

Nieuwe BSP-soorten: Zwarte Zeekoet en Kuifleeuwerik

De Commissie Dwaalgasten Avifauna Nederland heeft besloten met ingang van 1 januari 2007 de Zwarte Zeekoet niet meer te beoordelen omdat de soort te frequent in ons land wordt waargenomen. Waarnemingen vanaf 1 januari zijn welkom bij het Bijzondere Soorten Project - niet broedvogels (ponscode 825).

Een tweede nieuwe soort voor het BSP is de Kuifleeuwerik (ponscode 133). Deze vroeger vrij algemene soort is op weg te verdwijnen uit ons land. Waarnemingen van deze standvogel zullen vooral vanuit de laatste bekende broedgebieden komen maar ook elders wordt de soort nog wel eens gezien, zoals bijvoorbeeld jaarlijks op telpost Breskens. Door het verzamelen van losse waarnemingen hopen we inzicht te krijgen in de verspreiding en verdere aantalsontwikkeling van deze fraaie vogel. Hoewel ook deze soort vanaf 1 januari 2007 aan de soortenlijst wordt toegevoegd zijn oudere waarnemingen (vanaf 1989) eveneens welkom om meer zicht te krijgen in bijvoorbeeld het seizoenspatroon.

BSP contactpersonen

Hieronder een overzicht van alle contactpersonen. Deze lijst met daarbij de (email-) adressen is ook te vinden op www.sovon.nl. In tegenstelling tot de broedvogelprojecten gebruiken we bij het BSP geen District 20 (Waddengebied, zie figuur achterin SOVON-Nieuws). Het Waddengebied maakt bij het BSP deel uit van de districten 1, 2 en 3 waarbij de provinciegrenzen worden gevolgd. Post voor de contactpersonen loopt via het SOVON-kantoor.

1. Noord-Holland-noord: Bob Woets
2. Friesland: Dick Schut
3. Groningen: Theo Bakker
4. Drenthe: Remco Drewes
5. Twente: Bé van Kuik
6. Overijssel-west: Vincent Martens
7. Flevoland: André van den Berg
8. Noord-Holland-zuid: Wim van der Schot
9. Zuid-Holland-noord: Ben Gaxiola
10. Utrecht: Bert Ottens
11. Veluwe: Gert Buren
12. Achterhoek: Erik Ernens
13. Grote Rivieren: Bas van Dijk
14. Zeeland: Alex Wieland
15. Brabant-west: Martin van Leest
16. Brabant-oost: Wiel Poelmans
- 17/18. Limburg: Ran Schols
19. Zuid-Holland-zuid: Sander Elzerman

Goudplevier, terwijl die soorten in Europa juist minder worden gezien dan de Gestreepte Strandloper.

Van de Siberische broedvogels is bekend dat veel individuen naar het oosten richting Alaska wegtrekken en vervolgens dezelfde trekroute afleggen als de Amerikaanse/Canadese broedvogels. De afstand die ze

daarbij moeten overbruggen tot in de Latijns-Amerikaanse overwinteringsgebieden bedraagt liefst 16.000 km. Er zijn aanwijzingen dat Gestreepte Strandlopers recent steeds westelijker gaan broeden, mogelijk al tot op de toendra's in het uiterste oosten van Europees Rusland. Hiermee overlapt het broedgebied met dat van de bij ons doortrekkende Krombekstrandloper en Kleine Strandloper. Het lijkt dan ook aannemelijk dat (een deel van) deze Gestreepte Strandlopers in westelijke richting wegtrekt. Uit een radarstudie bleek dat vrijwel alle steltlopers ten westen van 100° oosterlengte (Centraal-Taimyr) naar het westen wegtrekken. Trekellingen in juli-augustus 2001 bij Dikson, in het uiterste westen van Taimyr, bevestigen dat dit ook voor tenminste een deel van de Gestreepte Strandlopers opgaat. Begin augustus passeerden er op de beste dagen tientallen Gestreepte Strandlopers in zuidwestelijke richting (max. 37 op 10 augustus; H. Schekkerman). Ook wat verder naar het oosten, nabij de Pyasina-Delta, trokken groepjes Gestreepte Strandlopers (max. ca. 10 ex.) in de nazomer in westelijke richtingen (R. Klaassen). Een andere aanwijzing voor een Siberische herkomst is de sterke parallel in aantallen Krombekstrandlopers en Gestreepte Strandlopers dat ons land aandoet (figuur 4). Dit suggereert dat de aantallen bij beide soorten door overeenkomstige factoren worden beïnvloed, bijvoorbeeld door predatiedruk in relatie tot broedsucces (lemmingrijke jaren kennen vanwege minder predatie een hoger broedsucces) en door gunstige winden tijdens de wegtrekperiode.

Ook mede gezien het toegenomen aantal waarnemingen (overeenkomstig het westwaarts uitbreidende broedareaal) is het aannemelijk dat een belangrijk deel van de West-Europese Gestreepte Strandlopers van Siberische origine is. Bij de late najaarsvogels die in Groot-Brittannië en West-Frankrijk opduiken zullen ook vogels zitten met een transatlantische herkomst. In ons land zien we waarschijnlijk maar heel weinig echte Amerikaanse Gestreepte Strandlopers.

Met dank aan Gert Ottens voor hulp bij het verzamelen van buitenlandse literatuur en Hans Schekkerman, Frank Willems en Raymond Klaassen voor informatie over de Siberische broedgebieden.

Arjan Boele & Erik van Winden

Opnieuw weinig Kwartel- koningen

Niet veel meer dan 80 Kwartelkoning-territoria werden in 2006 vastgesteld. Opnieuw weinig ten opzichte van het gemiddelde van 380 territoria in 1997-2003, en inmiddels het derde jaar in successie met kleine aantallen. Een analyse die SOVON momenteel uitvoert in samenwerking met de Britse RSPB laat zien dat de aantalsontwikkeling van Kwartelkoningen in grote delen van Europa in hoge mate synchroon verlopen. Het is waarschijnlijk dat de lagere aantallen in ons land niet (alleen) door lokale omstandigheden worden bepaald, maar veel meer ook afhangen van factoren die op populatieniveau spelen. Welke omstandigheden precies verantwoordelijk zijn voor de soms grote fluctuaties zal aan de hand van waterstanden in rivieren en weersgegevens worden uitgezocht. Samen met de Radboud Universiteit in Nijmegen (Afdeling Milieukunde) zal verder het voorkomen in het riviereengebied nadere onder de loep worden genomen. In 2006 zal lokaal het hoge water op sommige plaatsen langs de rivieren vestiging minder aantrekkelijk hebben gemaakt (enkele roepende mannetjes werden zelfs door hoog water verdreven). In hoeverre de geringe neerslaghoeveelheden (en wellicht daardoor verminderde voedselbeschikbaarheid?) een rol spelen is onduidelijk. Voor het eerst werd in vrijwel alle gebieden na aankomst in mei een afname vastgesteld. In kerngebieden als het Oldambt werden na begin juni zelfs vrijwel geen vogels meer waargenomen. Meer informatie over Kwartelkoningen is te vinden op www.kwartelkoning.nl

Kees Koffijberg & Jan Schoppers